

ALVIN TOFFLER, **Tulevaisuus on lähellä**. Ota-va, Keuruu 1976.

Alvin Tofflerilla on ollut kiire. Hänen uusin pamflettinsa on kirjoitettu huippunopeasti. Viimeiset sivut on saneltu puhelimitse Lontoosta New Yorkiin ja kirja on painettu kirjaimellisesti yhdessä yössä.

Alvin Tofflerille tulevaisuus on lähellä ja lähestyy kohisten kiihtyvällä nopeudella. Hän näkee, miten muutosnopeuden kiihtyminen saa kaikkialla aikaan hermostuneen, hätäisen tunnelman. Järjestelmät muuttuvat entistä mutkikkaammiksi, ja niiden aineenvaihdunta vilkastuu kuumeisen nopeaksi. Ne alkavat värähdellä ja yhtäkkiä voimakkaat kouristukset ulottuvat kaikkialle. Ekonosmasmi repii vanhuudenheikon teollisen järjestelmämme kappaleiksi.

Tulevaisuus on lähellä on Tofflerin oman luonnehdinnan mukaan väliaikaraportti siitä tilasta, jossa teollinen yhteiskuntajärjestelmä on. Hän kertoo yrittäneensä käsitellä siinä vakavia ja mutkikkaita asioita tiiviissä, helpolukuisessa raporttimuodossa ja futurologisen näkemyksen mukaan tarkasteltuna. Raportteja on tietysti monenlaisia — eräässä viestintäoppaassa sanotaan raportin olevan jotakin, mikä voi kertoa, kuvata, ilmoittaa, selvittää, tiedottaa, todistella ja vakuuttaa. **Tulevaisuus on lähellä** tekee näitä kaikkia ja vielä lisäksi ennustaa. Se ei kuvaa tarkastelemaan ilmiöitä ainoastaan sisällöllään vaan myös rytmillään. Se kertoo uhkaavista kauhuista, mutta lupaa myös pelastusta kuin postillan saarna. Aivan eri asia on sitten, miten totuudenmukainen ja täydellinen on kirjan antama kuva maailman tilasta, miten todennäköinen se ennuste, joka tulevasta kehityksestä esitetään ja miten vakuuttavia ovat ne ratkaisuehdotukset, joita siinä tehdään.

Tofflerin mukaan länsimaisen kirjallisuuden kaksi suurta aihealaa ovat raha ja hulluus. Tällä hetkellä näyttää siltä, että länsimainen

rahajärjestelmä on syöksymässä hulluuteen. Elämme skitsofreenisessä talousjärjestelmässä. Talousjärjestelmässä joka on menettänyt kosketuksensa todellisuuteen. Maailma siirtyy uuteen talouskriisiin huimalla nopeudella tilanteessa, jossa koko sosiaalinen järjestelmäme on erilaisten temponmuutosten ja tiedonvälityksessä tapahtuneiden laajentumisien johdosta ylikuormitettu. Nykyinen taloustieteemme ja sille rakentuva talous- ja työllisyyspolitiikkamme on auttamattomasti vanhentunut, eikä kykene ratkaisemaan eri alueilla kumuloituvia ongelmia. Kenraalien tavoin talousmiehet käyvät edellistä sotaansa ja heidän keynesiläiset tasapainotusmekanisminsa ovat kuin Maginot-linja yhdentekeviin suuntiin osoittavin tykein.

Sen talouskriisin, johon olemme syöksymässä, malliksi eivät riitä I maailmansodan jälkeinen inflaatio Saksassa tai 1930-luvun yleislama läntisessä maailmassa. Ne ovat liian yksinkertaisia ilmiöitä. Tuleva kriisi, ekonospasmi, on hallitsemattomien hyperinflaatiovoimien ja superlamavoimien yhtäkkinen isku, johon liittyy epäluukuinen joukko samanaikaisia sekavia ekologisia, sotilaallisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tapahtumia. Tilannetta voidaan Tofflerin mukaan simuloida rakentamalla vilkkuvalomalli, jossa punainen merkitsee lamaa, vihreä inflaatiota ja muut värit muita mahdollisuuksia, ja panemalla kaikki valot sen jälkeen välähtelemään niin nopeasti ja niin satunnaisessa järjestyksessä, ettei mikään hallintokoneisto pysy niiden tasalla.

Sitten 1930-luvun taloudellinen järjestelmäme on monimutkaistunut ja sen aktiiviteetti on kiihtynyt moninkertaiseksi. Monikansalliset yhtiöt ovat levittäytyneet kaikkialle. Niiden yhteenlaskettu myynti ylittää supervaltaja lukuunottamatta minkä tahansa valtion bruttokansantuotteen. Pankit ovat paisuneet niin suuriksi, hajautuneiksi ja moniosaisiksi, että niiden koordinoitu johtaminen on käymässä mahdottomaksi. Suurella pankilla saattaa olla ulkomailla kymmeniä tuhansia toimihenkilöitä sadoissa haaraosastoissa, jotka voivat olla useasta eri maasta olevien pankkien kanssa yhteisöistuksessa. Minkä maan keskuspankki maksaa viulut, jos tällainen haaraosasto menee nurin, kysyy Toffler.

Tiedotusvälineiden ja kuljetusvälineiden kehitys on tehnyt mahdolliseksi muutosnopeuksien valtavan lisääntymisen. Monikansalliset yhtiöt saattavat muutamassa vuorokaudessa tehdä niin suuria rahansiirtoja valtioiden rajojen yli, että minkä tahansa maan taloussuunnitelmat, valuuttakurssit ja maksutaseet ovat hetkessä irrationaalisia. Suuryritykset antavat toisilleen lainoja jopa vain yhden vuorokauden laina-ajalla. Arvopaperimarkkinoilla tapahtuu muutamassa tunnissa hintaheilahtuksia, jotka ennen vaativat tapahtuakseen viikkoja ja kuukausia. Yksin Englannin työttömyyskortistoihin tulee ja niistä poistuu joka kuukausi yli 300 000 henkilöä.

Sellainen taloustiede ja talouspolitiikka, joka on kehitetty ennen monikansallisia yhtiöitä, ennen eurodollareita, kelluvia vaihtokursseja, kehitysmaiden raaka-aineentuottajien kartelleja, valtavia säätelämättömiä luottoja, tietokoneita ja satelliittiyhteyksiä, ei Tofflerin mukaan kykene estämään järjestelmää raatelevan värähtelyn laajentumista ja voimistumista. Toisaalta ei hänen nähdäkseen voi olla mitään sellaista taloustiedettä, joka yksinään tuottaisi ratkaisun. Kriisiä ei voi ratkaista yrityksillä palautua menneisyyteen — pakenemalla »teknohulluuteen» ja rajattomaan taloudelliseen kasvuun tai tekniikan hylkäämiseen ja romanttiseen maalaiselämän kaipuuseen.

Toffler tarjoaa ratkaisuksi kriisin hyväksikäyttöä. On oivallettava, että jokainen suuri kriisi on myös tilaisuus. Ekonospastisesta kriisistä on otettava vauhtia kohti parempaa, yliteollista tulevaisuutta. Hän esittää joitakin siirtymästrategioita, jotka voivat auttaa tulevaisuuteen siirtymistä tyyneemmin, kitkattomammin — ja hengissä. Strategiat merkitsevät maailman talouden uudelleenvakauttamista alistamalla hallintaan ne taloudelliset voimat, jotka ovat riistäytyneet kontrollista. Tämä koskee paitsi monikansallisten yhtiöiden kansainväliseen valvontaan saattamista myös vanhentuneiden valtakunnallisten vakautusmekanismien korvaamista uusilla ylikansallisilla järjestelmillä. Työllisyyspolitiikka on muutettava sellaiseksi, että se ohjaa yhä suuremman osan työvoimasta palvelusektoreille tehostaen jo olemassa olevia palveluelinkeinoja ja luomalla uusia. Yliteolliseen yhteiskuntaan siir-

tyminen merkitsee myös talouspoliittisen päätöksenteon hajauttamista valtakuntien sisällä ja siirtymistä laajaan ennakoivaan demokra-tiaan.

Toffler on saarnamies ja profeetta. Ja kuten saarnamiehet kai aina tekevät, hänkin tiivistää todellisuutta profetiaansa varten — pienentää todellisuuden moninaisuutta, jotta esitys olisi vaikuttava. Hän puhuu monikon ensimmäisessä persoonassa meidän planeettamme ongelmista ja meidän tulevaisuudestamme ikäänkuin me kaikki olisimme samassa teollisessa

yhteiskunnassa ja samassa talousjärjestelmässä New Yorkista Moskovaan, Pekingistä Lontoo-seen ja Addis Abebasta Buenos Airesiin valmiina loikkaamaan uuteen yhteiseen yliteolli-seen yhteiskuntajärjestelmään. Ehkä hänen pitäisi kaikessa kiireessään ottaa vaarin Harry Martinsonin varoituksesta: »Erheelliset vertaukset siirtävät erheitään helposti edelleen. Erheellisten vertausten paljoudesta voi tulla maailman kohtalo».

Mikko A. Salo